DERLEME MAKALE

KAMU ALACAKLARININ KORUNMASINDA TEMİNAT MÜESSESİNİN İNCELENMESİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ

ANALYSIS AND EVALUATION OF THE GUARANTEE FOUNDATION IN THE PROTECTION OF PUBLIC RECEIVABLES

Leyla DURUKAN*

ÖZ

Kamu kaynakları kamu gücüne dayanarak tahsil edilmekte olup, ülkemizde kamu alacaklarının takip ve tahsili, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun kapsamında yürütülmektedir. Bu çalışmanın amacı kamu alacaklarının korunmasında teminat müessesinin incelenmesi ve 6183 sayılı Kanunun güncel gelişmeler karşısındaki teminat açısından eksikliklerinin belirlenerek Kanunun yeniden revize edilmesinin önerilmesidir. Çalışma derleme ve doküman yöntemi kullanılarak düzenlenmiştir. Çalışmada 6183 sayılı Kanun, 213 sayılı Vergi Usul Kanunu, Danıştay ve Yargıtay Kararları ve ilgili tebliğler incelenerek teminat müessesesi değerlendirilmiştir. Günümüz dünyasında para ve sermaye piyasaları ve teknolojinin gelişmesi ile teminat olabilecek değerlerin kapsamının genişletilmesi gerektiği çalışmanın konusunu oluşturmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Kamu Alacakları, Kamu Alacağının Korunma Yöntemleri, Teminat.

ABSRACT

Public resources are collected on the basis of public power, and the follow-up and collection of public receivables in our country are carried out within the scope of Law No. 6183 on the Procedure for Collection of Public Receivables. The aim of this study is to examine the collateral establishment in the protection of public receivables and to propose a revision of the Law by identifying the deficiencies of the Law No. 6183 in terms of guarantee against current developments. The study was organized using the method

* Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maliye Anabilim Dalı, Doktora Öğrencisi, ORCID: https://orcid.org/0000-0001-8002-6048

Makale Geliş Tarihi : 17.07.2020
Kabul Tarihi : 27.11.2020

of compilation and documentation. In the study, the institution of collateral was evaluated by examining the Law No. 6183, the Tax Procedure Law No. 213, the Decisions of the Council of State and the Supreme Court and related communiqués. In today's world, the scope of the values that can be collateral should be expanded with the development of money and capital markets and technology.

Keywords: Public Receivables, Methods of Protection of Public Receivables, Guarantee.

1. GİRİŞ

Dünyada yaşanan gelişmeler toplumsal beklentileri de artırmış ve küreselleşmenin de etkisiyle dünya ölçeğinde; rekabetçilik, verimlilik, karlılık, esneklik, bireycilik gibi etmenler kamu hizmetlerine olan beklentiyi değiştirmiştir. Bu yüzyılda kamu hizmetleri karşılığı vergi ödeyen vatandaşlar kamudan daha kaliteli, ekonomik ve hızlı mal ve hizmet talep etmeye başlamışlardır. Değişen bu şartlar, kamu hizmetlerinin ve dolayısıyla kamu harcamalarının da artmasına sebep olmuştur. Kamu hizmetlerinin aksatılmadan yürütülebilmesi için kamu alacaklarının zamanında ve eksiksiz tahsil edilmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır.

Kamu menfaati gereğince, kamu alacaklarının takip ve tahsili niteliği gereğince özel hukuk alacaklarından farklı usuller öngörülmüştür. Kamu alacaklarının tahsilinin riske girmesi ihtimaline karşı özel hukuk alacaklarına göre daha ayrıcalıklı olarak konumlandırılmış ve bu kapsamda kamu alacaklarının tahsil ve takibine yönelik olarak 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun ihdas edilmiştir. Anılan Kanun kamu alacaklarının kolay, hızlı ve etkin tahsil edilmesine yönelik hükümlerin yanı sıra kamu alacaklarının korunması önlemlerini de içermektedir. Kamu alacaklarının tahsilinin tehlikeye girebileceği birtakım durumlara ilişkin olarak bu alacakların güvence altına alınması ve önleyici tedbirlerin uygulanması gerekmektedir.

Kamu alacaklarının korunmasında teminat müessesinin incelenmesi ve değerlendirilmesi amacıyla hazırlanan bu çalışmada; kamu alacaklarının önemi ve korunmasına yönelik olarak teminatın kapsamı, teminat istenmesini gerektiren haller, isteme yetkisi, usulü ve süresi, teminat olarak kabul edilen nakdi, ayni unsurlar ve şahsi kefalet, teminat ile ilgili özel durumlar ile sonuçları değerlendirilecektir. Ayrıca çalışma kapsamında teminat kapsamının genişletilmesine yönelik öneriler sunulacaktır.

2. KAMU ALACAKLARININ ÖNEMİ

Devletin kamu hizmetlerine ilişkin rolündeki değişimler sonucunda, kamu kurumları büyümüş, çeşitlenmiş ve sayıca artmıştır. Bu durum kamu hizmetlerinin hacmini de artırmıştır. "Bırakınız yapsınlar bırakınız geçsinler" anlayışı terk edilerek, refah devleti anlayışı yükselen değer olmuş ve bu anlayışta devletin neyi yapmamasına değil, neyi yapması gerektiğine odaklanılmıştır. Yeni anlayış, kamu yararını esas almış ve kamu hizmetlerinin vatandaşların beklentilere yönelik sunabilmeyi gerektirmiştir (Sezer ve Vural, 2010, s.203-204).

Kamu hizmetlerinin vatandaşlarının beklentileri doğrultusunda yürütülebilmesi için en az maliyetle finanse edilmesi gerekmekte olup, bu nedenle kamu gelirlerinin zamanında ve eksiksiz tahsil edilmesi önemli hale gelmektedir. Kamu alacaklarının önemine binaen; tahsilinde ve takibinde özel alacaklardan daha farklı idari usuller benimsenmiştir. Kamu alacaklarının kapsamını, korunmasını ve tahsilatını kolaylaştıracak güvenlik mekanizmaları ile vadesinde ödenmemesine yönelik olarak uyulması gereken usul ve esaslar kanunlarla düzenlenmiştir (Keskin, 2016, s.66).

Kamu alacaklarının korunmasının ve tahsilinin titizlikle yürütülmesi gereği ortaya çıkmıştır. Kamu Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun Tasarısı'nın genel gerekçesinde de; "Amme hizmetlerinin devamlı olarak işlenmesinin zaruri bulunması, bu hizmetlerin karşılığını teşkil eden vergi, resim, harç vb. gibi amme idarelerinin her türlü gelirlerinin belli süreler içerisinde ve kısa zamanda tahsilini zaruri kılmaktadır." denilerek konunun önemine dikkat çekilmiştir (Çelik, 2018, s. 4).

Kamu alacağının korunmasına ilişkin hükümler 6183 sayılı Kanun'un "Amme Alacaklarının Korunması" başlıklı 9. ila 36. maddeleri arasında geniş kapsamlı olarak düzenlenmiştir. 6183 sayılı Kanun'un gerekçesinde kamu alacaklarının tahsilinde iki temel esas vurgulanmıştır. Bunlardan ilki, kamu alacaklarının takip ve tahsilinde kamu kamu borçlularına kolaylık sağlanması, ikinci ise alacaklı kamu idarelerinin alacaklarını hızlı ve kolay tahsil edebilmesine imkan sağlayacak önlemlerin alınmasıdır (Ak, 2015, s.31). Söz konusu Kanun kapsamında düzenlenmiş olan kamu alacaklarının korunmasına ilişkin önlemler şunlardır (Çelik, 2018, s.36); mal bildiriminde bulunma zorunluluğu, teminat, ihtiyati haciz, ihtiyati tahakkuk, iptal davası açılabilmesi, sorumluluk kurumuna yer verilmesi, kamu alacaklarına rüçhaniyet tanınması, ortaklığın feshinin istenebilmesi, takas.

3. KAMU ALACAKLARININ KORUNMASINDA TEMİNAT

Türk Dil Kurumuna göre teminat güvence anlamına gelmekte olup, Arapçadan Türkçeye girmiş bir sözcüktür. Teminat; bir borcun yerine getirilmesine veyahut hak sahibinin uğrayacağı zararın karşılanmasına yönelik verilen güvenceleri ifade etmektedir (Karadağ, 2012, s.240). Başka bir anlatımla teminat, borçlunun ya da üçüncü bir şahsın borcun ödenmesine ilişkin güvence vermesi veya ödenmemesi durumunda alacaklının uğrayacağı kaybın karşılanacağının garantisinin verilmesidir. Böylelikle kamu borçlusu mal varlığındaki kıymetleri kendisi belirleyerek ve borcuna karşılık göstererek kamu alacağı güvence altına alınmaktadır (Çoşkun, 2016, s. 145).

Teminat müessesi, bir alacak borç ilişkisi kurmakta ve alacaklının alacak hakkının korunması hukukuna dayanmaktadır. Kamu hukukuna dayanan bu alacak borç ilişkisinde devlet mevcut alacaklarını veya doğma olasılığı bulunan alacaklarını güvence altına almak için teminat yoluna başvurmaktadır (Acuner, 2015, s. 157). Teminat vergi hukuku kapsamında da alınmaktadır. Nitekim, vergi hukuku kapsamında mükellefin, belli olanaklardan yararlanmanın koşulu olarak idareyi inandırması ve emniyet vermesi amacıyla tanınmış olan teminat ile 6183 sayılı Kanun'da düzenlenmiş olan ve bir güvence önlemi olarak addedilen teminatın birbiriyle karıştırılmaması gerektiği ifade edilmiştir (Karadağ, 2012, s.240).

Kamu hukukunda teminat yoluna başvurulmasının amaçları; kamu alacağını güvence altına almak, tahsildeki güçlükleri önlemek, dürüst olmayan davranışları önlemek ve teminat yükümlüsünü düşünmeye sevk etmek olarak özetlenebilir. Başka bir anlatımla; devlet teminat alarak, borçlunun borcunu ödemekten kaçınmamasını ve vadesinde ödemesini, alacağını garanti altına almayı ve tahsilatta zorluk yaşanmamasını amaçlamaktadır. Teminat hususuna özel ve kamu hukuku alanlarında birçok kanunda yer verildiği görülmektedir. Bu kanunlara örnek olarak; İcra ve İflas Kanunu, Hukuk Muhakemeleri Kanunu ve İdari Yargılama Usulü Kanunu sayılabilir.

6183 sayılı Kanun'da düzenlenen teminat müessesi; kamu borçlusunun kendisinin belirlediği malvarlığındaki kıymetleri idarenin talebi doğrultusunda ve borcuna karşılık göstermesi ve bu suretle kamu alacağının güvence altına alınmasına yönelik bir uygulamadır.

4. TEMİNAT İSTENMESİNİ GEREKTİREN HALLER

Teminat uygulanmasını gerektiren haller 6183 sayılı Kanun'un 9. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre, Vergi Usul Kanununun (VUK) 344. maddesine istinaden vergi ziyaı cezası kesilmesini gerektiren durumlar ile 359. maddesinde belirtilen hallerin oluşmasını müteakip bir kamu alacağının salınması için gerekli işlemlere başlandığında teminat isteneceği belirtilmiştir. Bununla birlikte, Türkiye'deki ikametgahı belli olmayan kamu borçlusunun durumu kamu alacağının tahsilini tehlikeye düşürüyorsa bu durumda da yine teminat isteneceği 6183 sayılı Kanunda düzenlenmiştir. Teminat istenmesini gerektiren haller aşağıda detaylı olarak açıklanacaktır.

4.1. Vergi Ziyaı Kabahatinde Teminat İstenmesi

Vergi ziyaı, VUK'un 341. maddesinde; mükellef ya da sorumlu tarafından vergilendirmeye ilişkin ödevlerin zamanında yerine getirilmemesi veya eksik yerine getirilmesi sebebiyle verginin zamanında tahakkuk ettirilememesi veya eksik tahakkuk ettirilmesi olarak tanımlanmıştır. Aynı maddede vergi ziyaı kabahatine sebep olacak durumlar belirtilmiş olup, şu şekilde özetleyebiliriz;

- Mükelleflerin veya sorumluların vergilendirme ile ilgili yükümlülüklerini belirtilen sürelerde yerine getirmemeleri nedeniyle verginin zamanında tahakkuk ettirilememesi (örneğin; beyannamelerin kanunda belirtilen sürelerde verilmemesi),
- Mükelleflerin veya sorumluların vergilendirmeye ilişkin ödevlerini eksik yapmaları nedeniyle verginin eksik tahakkuk ettirilmesi (örneğin; vergi matrahının düşük gösterilerek vergi kaybına neden olunması)
- Mükelleflerin şahsi, medeni halleri veya aile durumları ile ilgili gerçeğe aykırı beyanlarda bulunmaları neticesinde, verginin eksik tahakkuk ettirilmesi veya haksız yere iade edilmesine neden olmaları,
- Mükelleflerin bu sıralananlar haricinde diğer nedenlerle de verginin süresi dışında ya da eksik tahakkuk etmesine veya haksız iadesine sebep olmaları.

VUK'da yukarıda sayılan hallerde vergi ziyaının oluşması durumunda, mükellef veya sorumluya ziyaa uğratılan verginin bir katı tutarında vergi ziyaı cezası kesilecektir. Ancak VUK'nun 341. maddesinde sayılan hallerin VUK'nun 359. maddesinde sayılan kaçakçılık fiilleriyle beraber işlenmesi durumunda; bu ceza üç kat, bu fiillere iştirak edenlere ise bir kat olarak uygulanacağı belirtilmiştir. Kanuni süresi geçtikten sonra verilen vergi

beyannameleri için kesilecek cezanın %50 (1/2) oranında uygulanacağı bildirilmiş olup, vergi incelemesi başladıktan ya da takdir komisyonuna sevk edildikten sonra verilenler ise hariç tutulmuştur. Vergi ziyaı cezasının kesilebilmesi için vergi kaybına mükellef veya vergi sorumlusunun yol açmış olması gerekmektedir. Bu konuya ilişkin Danıştay'ın, vergi kaybı ile mükellef veya vergi sorumlusu arasında nedensellik bağının olmaması durumunda vergi ziyaı cezasının kesilemeyeceği yönünde kararı bulunmaktadır (Danıştay 7.Dairesi, 2007).

Vergi ziyaına sebep olan hallerin oluşması durumunda verginin sonradan tahakkuk ettirilmesinin veya tamamlanmasının ya da haksız iadenin geri alınmasının ceza uygulamasına engel olmayacağı VUK'ta belirtilmiştir. VUK vergi ziyaına yol açacak halleri ve uygulanacak yaptırımları açıkça ortaya koymuştur. Verginin ziyaa uğratılması durumunda, vergi ziyaı cezası kesilmekte ve tahsil dairesince, vergiyi ziyaa uğratandan teminat istenmektedir (Çelik, 2018, s.42). Teminat istenebilmesi için vergi alacağının tehlikeye düşmesi tek başına yeterli sebep sayılmamakta bunun yanında vergi incelemesine başlanmış ve yukarıda belirtilen durumların saptanmış olması gerekmektedir (Gerçek, 2010, s.127). Teminat, vergi inceleme elamanlarınca yapılan ilk hesaplara göre belirtilen tutar üzerinden tahsil dairesince talep edilmektedir (Gerçek, 2016, s.53). Başka bir deyişle, teminat istenebilmesi için vergi aslı ve uygulanacak cezalar için geçici olarak tarhiyata gidilmesi gerekecektir (Karakoç, 2013, s.615).

Vergi inceleme elemanlarınca incelemenin sonuçlanması ve tarhiyat sonrasında kesinleşmesi durumunda teminat istenemeyecektir. Başka bir deyişle tarh ve tebliğ edilerek tahsil aşamasına gelmiş kamu alacakları için teminat istenemeyecektir. Nitekim Danıştay da incelemenin sonuçlanıp, tarhiyat yapıldıktan sonra teminat istenmesinin söz konusu olamayacağı yönünde karar vermiştir (Danıştay 9. Dairesi, 2013).

4.2. **Kaçakçılık Suçlarında Teminat İstenmesi**

Vergiye karşı koyma olayı olarak nitelendirilen kaçakçılık suçları sonucu vergi daha az ya da hiç ödenmemekte ve böylelikle devleti mali açıdan zarara uğratmakta ve vergi kaybına sebebiyet vermektedir (Saraçoğlu ve Pürsünlerli Çakar, 2019, s. 210). İşte bu nedenle kanun koyucu kaçakçılık suçları işleyenlerden teminat isteyerek kamu alacağını güvence altına alma yoluna gitmiştir. VUK'un 359. maddesi vergi kaçakçılığı suçlarını oluşturan

halleri ve bu suça ilişkin cezaları düzenlemiştir. Aşağıda yer alan Şekil 1'de vergi kaçakçılığı suçlarını oluşturan hallere ve bu suçlara ilişkin cezalara yer verilmektedir.

18 aydan 3 yıla kadar hapis cezası	3 yıldan 5 yıla kadar hapis cezası	2 yıldan 5 yıla kadar hapis cezası
••"Hesap ve muhasebe hileleri yapmak, ••Gerçek olmayan ve kayda konu işlemlerle ilgisi bulunmayan kişiler adına hesap açmak, ••Hesap ve işlemleri vergi matrahını azaltacak şekilde başka kayıt ortamlarına kaydetmek, ••Defter, kayıt ve belgeleri tahrif etmek, gizlemek, ••Muhteviyatı itibari ile yanıltıcı belge düzenlemek ve bu belgeleri kullanmak."	••"Defter, kayıt ve belgeleri yok etmek, ••Defter sayfalarının yok etmek, ••Defter sayfaları yerine başka yapraklar koymak veya hiç yaprak koymamak, ••Sahte belge düzenlemek, ••Sahte belge kullanmak."	••"Maliye Bakanlığı ile anlaşması olmayan matbaalarca belge basmak, ••Maliye Bakanlığı ile anlaşması olmayan belgeleri bilerek kullanmak."

Şekil 1. Kaçakçılık Suçları ve Cezaları

Kaynak: Tarafımızca Vergi Usul Kanunu'ndan yararlanılarak oluşturulmuştur.

Şekil 1'de yer alan haller dışında, vergi kanunlarına göre tutulan defter ve belgelerin vergi inceleme yetkilisine verilmemesi durumunda da 359. madde hükümleri uygulanacaktır. Ayrıca birden fazla kişinin kaçakçılık suçuna iştirak etmeleri halinde eyleme iştirak edenlerin her birinden teminat istenebileceği gibi, kaçakçılık suçunda ilişkisi varsa, bir şirketin yeminli mali müşavirinden de teminat istenebileceğine ilişkin Danıştay kararı mevcuttur (Danıştay 1995, 148). Yukarıda sayılan fiillere başlanılmış olması teminat istemek için yeterli sayılmaktadır. Başka bir sebebe bakılmaksızın söz konusu fiillerin tespiti halinde vergi aslı ve cezalarını kapsayacak miktarda teminat tahsil dairesince istenmektedir (Bayraklı, 2009, s.34).

Vergi ziyaı kabahatinde olduğu gibi kaçakçılık suçlarında da teminat istenebilmesi için; vergi alacağının tehlikeye düşmesi tek başına yeterli olmamakta, kamu alacağının tarhı için gerekli işlemlere başlanmış olması ve yetkililerce yapılan ilk hesaplara göre belirlenen miktar üzerinden tahsil dairesince teminat istenmesi gerekmektedir.

4.3. **Türkiye'de İkametgâhı Olmayan Kamu Borçlusundan Teminat İstenmesi**

6183 sayılı Kanun kapsamında, kamu borçlusunun Türkiye'de ikametgahının bulunmaması durumu, kamu alacağının tahsilinin tehlikede olduğuna işaret ediyorsa tahsil dairesince kamu borçlusundan teminat istenebilecektir. Türkiye'de ikametgahının olmaması ve bu durumun kamu alacağının tahsilinde tehlike doğurması halinde teminat istenmesi sadece VUK kapsamına giren borçları kapsamamakta olup, kamu borçlusunun her türlü kamu borcunu kapsamaktadır (Çoşkun, 2016, s. 149).

Tahsil dairesinin teminat isteyebilmesi için; kamu borçlusunun Türkiye'de ikametgahının olmaması, yani Türk Medeni Kanun'a göre sürekli kalmak amacıyla Türkiye'de oturmuyor olması ve bu kişinin durumunun kamu alacağının tahsilinin tehlikede olduğunu göstermesi şartları aranmaktadır (Çelik, 2018, s.44).

Türkiye'de ikametgahı olmayan kamu borçlusunun mal varlığı bırakmadan ülkeyi terk etme olasılığı kamu alacağını tehlikeye sokmaktadır. Bu yüzden alacaklı kamu idaresinin her türlü göstergeyi takip etmesi, araştırması, değerlendirmesi ve karara varması gerekmektedir. Örneğin, kamu borçlusunun iflasa doğru gitmesi, muteber kişi olmaması, borçlarını karşılayabilecek düzeyde mal varlığına sahip olmaması gibi durumlar kamu alacağının tahsilini tehlikeye sokan nedenler olarak göze çarpmaktadır (Kılıç, 2011, s. 79). Bu gibi durumlarda herhangi bir suretle durumu öğrenen tahsil dairesi kamu alacağının tahsiliyle ilgili bir tehlike görüyorsa takdir yetkisini kullanarak teminat isteyebilmektedir.

5. TEMİNAT İSTEME YETKİSİ

6183 sayılı Kanuna göre teminat isteme yetkisine "tahsil dairesi" sahiptir. Tahsil dairesi; alacaklı kamu idaresinin bu kanunu uygulamakla görevli dairesi, servisi, memuru veya memurlarını ifade etmektedir. Kanun'un 9. maddesinin birinci fıkrasında; "…teminat istenir." şeklindeki ifadeden anlaşılacağı üzere teminat istenmesi zorunlu tutulurken, ikinci fıkrasında; "teminat isteyebilir." denilerek tahsil dairesine takdir yetkisi tanınmıştır (Çelik, 2001, s. 40).

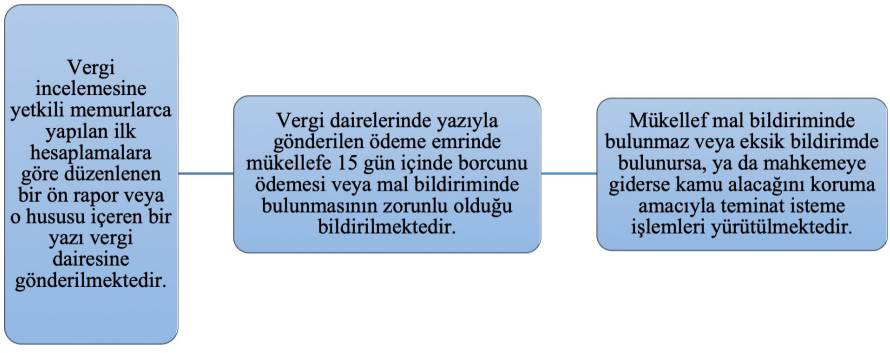
Vergi ziyaı ile vergi kaçakçılığı hallerinin varlığı durumunda tahsil dairesinin teminat isteme yetkisinin doğabilmesi için; vergi inceleme raporunun yazımı tamamlanmadan önce, vergi inceleme elemanlarınca "ilk hesaplara göre" gerekçeli bir ön rapor ya da yazı hazırlanıp, tahsil dairesine gönderilmesi

gerekmektedir (Gerçek, 2010, s.47). Vergi inceleme elemanları VUK'ta; "vergi müfettişleri, vergi müfettiş yardımcıları, ilin en büyük mal memuru ve vergi dairesi müdürleri ve ayrıca Gelir İdaresi Başkanlığı'nın merkez ve taşra teşkilatında müdür kadrolarında görev yapanlar olarak belirlenmiştir."

6183 sayılı Kanun, teminat miktarını belirleme yetkisini vergi incelemesine yetkili memurlara vermiştir. Nitekim teminatın ne miktarda belirleneceğine ilişkin açık bir hüküm getirmemiştir. Maliye Bakanlığı Seri A Sıra 1 No'lu Tebliği ile konuya açıklık getirilerek; teminatın, vergi aslını, gecikme faizini ve ceza tutarlarını karşılaması gerektiği ifade edilmiştir. Buna göre, vergi alacağının tahakkuk etmemesinden dolayı gecikme faizi hesaplanırken teminat isteme yazısının düzenlendiği tarih esas alınmalıdır. Vergi alacağı tahakkukunun gerçekleşmesi üzerine hesaplanacak gecikme faiziyle zammının dikkate alınması gerektiği hususu teminat isteme, teminat gösterme yazıları veya belgelerinde belirtilmesi gerekmektedir (Çelik, 2018, s.45).

6. TEMİNAT İSTEME USULÜ VE SÜRESİ

Teminatın istenme usulüne ilişkin 6183 sayılı Kanun'da açık bir madde hükmü bulunmamakla beraber süreç şu şekilde işlemektedir (Sağır, 2011, s. 34-35):

Şekil 2. Teminat İsteme Usulü

Kaynak: 6183 sayılı Kanun'dan yararlanılarak tarafımızca oluşturulmuştur.

Teminat kural olarak borçludan istenmekte ve alınmaktadır. Ancak bazı durumlarda devlet alacağına ilişkin teminatı kanuni temsilciden[1] , mirasçıdan,

1 Kanuni temsilcilerden teminat istenip istenemeyeceği hususunda Danıştay kararlarında bir yeknesaklık bulunmamaktadır. Danıştay bir kararında (Danıştay 4. Dairesi, 28.04.2008, Esas No: 2007/4821, Karar No: 2008/1577, Danıştay Dergisi, 2008, 169.); kamu alacağını güvence altına almayı amaçlayan düzenlemelerin, yalnızca asıl borçlu mükellefin veya sorumlunun değil, bunların kanuni temsilcilerinin hakkında da uygulanacağını belirtmiştir. Başka bir kararında ise (Danıştay 9. Dairesi, Esas No: 2006/414, Karar No: 2006/824.); kamu alacağını korumaya yönelik müesseselerinin asıl muhatabının kamu borçlusu olduğunu, bu yüzden şirketin kanuni temsilcileri hakkında bu işlemlerin uygulanmasının söz konusu olmayacağını belirtmiştir.

ortaktan ve kefilden de isteyebilir (Çelik, 2018, s.40). Başka bir anlatımla alacak asıl borçlusundan tahsil edilemeyecek nitelikteyse bu durumda teminat birden çok kişiden istenebilecektir. Bununla birlikte Danıştay, şirket yönetim kurulu üyelerinden birinin yeteri kadar teminat gösteremediği durumlarda diğer yönetim kurulu üyelerinden teminat istenemeyeceğine ilişkin karar vermiştir (Danıştay 4. Dairesi, 2003).

Teminatın istenmesi halinde borçluya ne kadar süre verileceğine ilişkin 6183 sayılı Kanun'da herhangi bir süre belirlenmemiştir. Fakat aksine bir hüküm bulunmadıkça yazılı sürelerin hesaplanması ve tebliğlerin yapılmasında VUK hükümlerinin tatbik olunacağı bildirilmiştir. VUK'da; 15 günden aşağı olmamak şartıyla bu süreyi tebliği yapacak olan idarenin belirleyeceği hüküm altına alınmıştır. Ayrıca 1 Sıra No'lu Tahsilât Genel Tebliği'nce teminat taleplerinde verilecek sürenin on beş günden az olmaması gerektiği ifade edilmiştir (Gerçek, 2010, s.127). Teminat istenen şahıs verilen süre içerisinde teminatı göstermediği takdirde ihtiyati haciz yoluna gidilmektedir (Çoşkun, 2016, s. 151).

7. TEMİNAT OLARAK KABUL EDİLEN NAKDİ VE AYNİ UNSURLAR İLE ŞAHSİ KEFALET

Teminat olabilecek nakdi ve ayni unsurlara 6183 sayılı Kanun'un 10. ve 12. maddelerinde yer verilmiştir. Nakdi ve ayni değerlerin sağlanamaması durumunda belli şartlar altında şahsi kefaletin de teminat olarak kabul edileceği belirtilmiştir. Teminat olarak kabul edilen unsurlar sayma yöntemiyle belirtilmiş olup, Kanun'da sayılmayan değerler teminat olarak kabul edilmemektedir. Bu kapsamda VUK'a göre "Gayri maddi haklar" kapsamında değerlendirilen ve maliyet bedeli ile değerlenmesi gerektiği ifade edilen marka değerinin de teminat olarak kabul edilebileceği düşünülmektedir. Nitekim dünya genelinde birçok işletmenin marka değerlerinin fiziki varlıklarından daha üstün hale geldiği görülmektedir. Coca Cola, Samsung, Mc Donalds gibi markalar bu duruma örnek teşkil etmektedir. Bu nedenle İngiltere, Almanya, Fransa ve ABD gibi birçok ülkenin mali tablolarında marka değeri muhasebeleştirilmektedir. Fakat Türkiye muhasebe sisteminde işletmelerin marka değerleri mali tablolara yansıtılamamaktadır (Keskin, 2018, s.99).

Kendisinden teminat istenen kamu borçlusu "marka değerini" teminat olarak göstermek istediğinde, bu değer tahsil dairesince kabul edilememektedir. Borçlu başka bir değer gösteremediğinde ya da gösterdiği mallar tahsil

dairesince yeterli görülmediğinde teminat sayılmayan "aynı marka değeri", tahsil dairesince 6183 sayılı Kanun'un 13. maddesine istinaden re'sen haczedilmektedir (Alpaslan, Erişim Tarihi: 30.10.2019).

2018-2020 arası dönemi kapsayan Orta Vadeli Program'da; Ticari bir alacağın ödenmemesi halinde ortaya çıkabilecek kayıpların tazminine yönelik "alacak sigortası" müessesinin yaygınlaştırılacağı ve işletmelerin finansman erişimini kolaylaştırmak amacıyla teminat mektubu yerine "Kefalet Sigortası" kullanabilmesine imkan sağlayacak bir düzenleme yapılacağı ifade edilmiştir (Kalkınma Bakanlığı, Erişim Tarihi: 29.10.2019). Bu kapsamda Türkiye'de yaygınlaştırılması planlanan Kefalet Sigortası uygulamasının teminat olarak sayılabileceği değerlendirilmiştir.

7.1. Teminat Olarak Kabul Edilen Nakdi Unsurlar

Teminat olarak kabul edilen nakdi unsurlar şunlardır;

- "Para,
- Bankalar ve özel finans kurumlarınca verilen süresiz teminat mektupları,
- Hazine Müsteşarlığınca ihraç edilen Devlet iç borçlanma senetleri veya bu senetler yerine düzenlenen belgeler (Nominal bedele faiz dahil edilerek ihraç edilmiş ise bu işlemlerde anaparaya tekabül eden satış değerleri esas alınır.),
- Hükümetçe belli edilecek Milli esham ve tahvilat "Bu esham ve tahvilat, teminatın kabul edilmesine en yakın borsa cetvelleri üzerinden % 15 noksanıyla değerlendirilir.",
- Üçüncü şahıslar tarafından ilgililer veya ilgililer lehine gösterilen ve alacaklı amme idaresince haciz varakasına müsteniden haczedilen menkul ve gayrimenkul mallar."

Sıralamanın, yukardan aşağıya nakde dönüşlerine göre yani likiditesi yüksekten olandan daha düşüğe göre düzenlendiği düşünülmektedir. Nakdi değerler aşağıda detaylı şekilde açıklanmıştır.

a) Para

Tedavül değerine sahip bütün kağıt ve madeni paralar, para deyiminin kapsamındadır. 6183 sayılı Kanun'da para ayrımı yapılmadığından ve aksine de bir hüküm bulunmadığından dolayı yabancı paralar da teminat bu kapsamda değerlendirilmektedir (Üstün, 2003, s. 150). Teminatın Türk parası

olarak gösterilmesi halinde itibari değer üzerinden değerlemesinin yapılması, yabancı para cinsinden gösterilmesi halinde ise, gösterildiği günün T.C Merkez Bankası döviz alış kuru üzerinden değerlemesinin yapılarak kabul edilmesi gerekmektedir (Gerçek, 2010, s.27). Kamu borçlusunca verilecek olan paranın kaynağına bakılmaksızın teminat olarak kabul edileceği değerlendirilmektedir (Serim, 2007, s. 23).

b) Bankalar ve özel finans kurumlarınca verilen süresiz teminat mektupları

Teminat mektupları, iş sahiplerinin gerçek ve tüzel kişiler veya resmi kurumlar karşısında yapmayı taahhüt ettikleri yükümlülükleri yerine getirmesi ya da borçlarının ödenmesine kefalet etmesi maksadıyla bu kişiler lehine bankalarca verilen mektuplardır (Çelik, 2018, s.48). 01.01.2005 tarihine kadar sadece bankaların düzenlediği teminat mektupları teminat olarak kabul edilirken, 01.01.2005 tarihinde yürürlüğe giren "Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" ile özel finans kurumlarınca düzenlenen teminat mektupları da teminat olarak kabul edilmeye başlanmıştır (Candan, 2011, s.89). Yargıtay içtihadı birleştirme kararı ile teminat mektuplarını garanti sözleşmeleri olarak kabul etmiştir (Yargıtay, İçtihadı Birleştirme Kararı, 1969). Böylelikle teminat mektupları belli bir riski muhataba garanti etmektedir. Teminat mektupları sürelerine göre; "vadeli ve "vadesiz" olmak üzere iki türlü düzenlenmektedir.

Vadeli teminat mektupları; bankanın verdiği teminat mektubundan dolayı sorumluluğunu belirli bir süreyle sınırlandırdığı mektuplar olarak tanımlanmaktadır. Risk belirlenen süre içinde gerçekleşirse banka, mektupta yazılı tutarı muhataba ödemektedir. Bankaların sorumluluğu vade bitiminden itibaren ise son bulmaktadır (Davarcı ve Bayram, 2016, s. 225). Vadesiz teminat mektuplarında ise; banka, güvence altına alınan riskin başlangıcından zamanaşımı süresinin bitimine kadar muhataba karşı sorumlu tutulmaktadır. Zamanaşımı süresi Borçlar Kanunu'nda düzenlenmiş olup, bu kapsamda bankaların sorumluluğu, muhatabın alacağının muaccel hale geldiği, başka bir deyişle riskin gerçekleşip, banka tarafından ödeme yükümlülüğünün yerine getirilmesi gereken tarihten itibaren başlayarak on yıllık süreyi kapsamaktadır (Doğan, 2010, s. 70-71). 6183 sayılı Kanun kapsamında süresiz teminat mektupları kabul edilmektedir.

c) Devlet İç Borçlanma Senetleri

6183 sayılı Kanun kapsamında, Hazine ve Maliye Bakanlığınca ihraç edilen Devlet iç borçlanma senetlerinin veya bu senetler yerine düzenlenecek belgelerin teminat olarak kabul edileceği düzenlenmiştir. Buna karşın anonim şirketler tarafından ihraç edilen tahviller teminat olarak kabul edilmemektedir. Devlet iç borçlanma senetleri hazine bonoları ve devlet tahvillerinden oluşmaktadır. Hazine bonoları, içinde bulunulan mali yılda kamunun kısa dönemli ve mevsimlik finansman ihtiyacının karşılanması amacıyla ve bir yıla kadar vadeli çıkarılan borç senetleri olarak tanımlanmaktadır. Devlet tahvilleri ise; bir yıldan daha fazla vadesi olan kamu borçlanma senetlerini ifade etmektedir. Başka deyişle, kamunun borçlanma ihtiyacını karşılamada kullandığı orta ve uzun vadeli senetler olarak tanımlanmaktadır (Ulusoy, 2004, s.68-69). Bunlardan başka özel kanunlardaki hükümler gereğince çıkarılan anapara iadeli gelir ortaklığı senetleri de teminat olarak kabul edilmektedir (Çiftçioğlu, Antepli ve Polat,2015, s. 103).

Devlet iç borçlanma senetlerinin, Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası'nca senet tipleri ve vadeleri açıklanan fiyatlardan günlük olarak değerlemesi yapılmaktadır. Merkez Bankası tarafından ilan edilen günlük değerleri yok ise borsa değerleri üzerinden değerlenmektedir. Borsa değerlerinin de olmaması durumunda kayıtlı değerlerine gün esasına göre işleyen faizin eklenmesi kaydıyla bulunan değerden değerlenmektedir (Gerçek, 2010, s.31). İç borçlanma senetleri nominal bedele faiz dahil edilerek ihraç edilmiş ise teminat işlemlerinde anaparaya karşılık gelen satış değerleri esas alınmaktadır (Çelik, 2018, s.49).

d) Hükümetçe Belli Edilecek Milli Hisse Senedi ve Tahviller

6183 sayılı Kanun, hükümetçe belirlenen milli hisse senedi ve tahvillerin de teminat olarak kabul edileceğini düzenlemiştir. Milli hisse senetleri ve tahvillerin teminat olarak kabul edilebilmesi için; teminat olarak sunulacak hisse senedinin veya tahvilin, teminatı gösteren şirkete ait olmaması ayrıca Türkiye'de kurulmuş olan özel sektör hisse senedi ve tahvillerini kapsaması ve borsada işlem görmeleri gerekmektedir (Çoşkun, 2016, s. 167). Sermaye piyasalarının hızla gelişmesiyle hisse senedi ve tahvillerin teminat olarak gösterilmesinin artması beklenmektedir. Bu nedenle, hisse senedi ve tahvillerin teminat olarak kullanılmaları için işlevli hale getirilmeli ve milli olmalarının dışında belli objektif kriterler belirlenmelidir (Gerçek, 2010, s.143).

Hükümet tarafından belirlenecek hisse senetleri ve tahvillerin, en yakın borsa cetvelleri üzerinden % 15 eksiği teminat olarak kabul edilecektir. Böylelikle, hisse senedi ve tahvillerin değerleri borsadaki değer kayıplarına karşı korunmakta ve kamu alacağı güvence altına alınmaktadır (Üstün, 2003, s. 151).

7.2. Teminat Olarak Kabul Edilen Ayni Unsurlar

6183 sayılı Kanunda teminat olarak kabul edilecek ayni unsurlar için iki ayrı düzenleme öngörülmüştür. Bunlardan ilki, borçlu tarafından seçilen ve alacaklı tahsil dairesi tarafından kabul edilenler; ikincisi ise, borçlu tarafından seçilmesine ihtiyaç duyulmadan Kanun kapsamında belirlenmiş olan ve teminat hükmü taşıyan ayni unsurlardır. Aşağıda teminat olarak kabul edilen ayni unsurlar detaylıca anlatılacaktır.

a) Alacaklı Tahsil Dairesince Teminat Olarak Kabul Edilen Ayni Unsurlar

Kamu borçlularınca veya bunla**rın** lehine üçüncü kişilerce gösterilen ve alacaklı kamu idaresince haczedilen menkul ve gayrimenkul mallar teminat olarak kabul edilmektedir. 6183 sayılı Kanun menkul ve gayrimenkul mallara ilişkin herhangi bir değer belirlememekle birlikte yöntemini belirlemiştir. Buna göre, teminat olarak gösterilen menkul malların değerini haczi gerçekleştiren memur takdir etmektedir. Haczi gerçekleştiren memur genelde menkul malların alış faturalarında yer alan tutar üzerinden değer tespiti yapmaktadır. Değer tespiti için, haczi gerçekleştiren memur ya da borçlunun talebi üzerine bilirkişiye de başvurulabilmektedir (Serim, 2007, s. 27). Buradaki amaç, menkul malın satışı esnasında ilk artırmada, satışa esas olan değerinin yani % 75'lik sınırın belirlenmesine olanak sağlamaktır (Candan, 2011, s.476).

Gayrimenkul malların, bilirkişi takdiri üzerine satış komisyonu tarafından rayiç değer biçilmesi gerektiği Kanun'da ifade edilmiştir. Uygulamada ise, gayrimenkul malların değer tespiti tahsil dairesince tapuda kayıtlı değer ile emlak vergisi değeri arasından hangisi daha düşük ise onun dikkate alınması şeklinde gerçekleştirilmektedir (Gerçek, 2010, s.33).

İpotekli gayrimenkullerde alacaklı idarenin, bu ipoteğin kendi alacağını tehlikeye düşürmeyeceği kanaatine varması durumunda ipotekli gayrimenkulü teminat olarak kabul edebileceği ifade edilmiştir. Ayrıca teminat olarak gösterilen menkul ve gayrimenkul malların nemalarının da (Örneğin, kiraya verilen binanın kira getirisi) borçluya ait olacağı belirtilmiştir (Çoşkun, 2016, s. 168).

Kamu borçluları lehine üçüncü kişilerce gösterilen teminatın kapsamı konusunda Danıştay, asıl borçlunun teminat gösterildikten sonra ortaya çıkan alacaklarda teminat gösteren üçüncü kişinin sorumlu tutulamayacağı, haciz varakasında yazılı miktar kadar sorumlu olacağı görüşündedir (Danıştay 7. Dairesi, 1989; Danıştay 7. Dairesi, 1991). Üçüncü şahıslar kendisine ait bir malı başkasının borcuna karşılık teminat olarak göstermek istediğinde, bu isteğini belirten muvafakat yazısını imzalı olarak tahsil dairesine bizzat getirmeli ya da noterce onaylanmış bir örneğini tahsil dairesine ulaştırması gerekmektedir (Çoşkun, 2016, s. 152).

b) Teminat Hükmünde Olan Ayni Unsurlar

Teminat hükmündeki ayni unsurlar; bar, otel, han, pansiyon, çalgılı yerler, sinemalar, oyun ve dans yerleri, birahane, meyhane ve genelevler içerisinde bulunan eşya ve malzemelerdir. Hangi işletmelerin eşyalarının teminat hükmünde olacağı Kanunda tek tek sayılmıştır. Kanunda tek tek sayılan işletmelere ait eşyalar teminat olarak kabul edilmekte olup, söz konusu bu yerler yorum ve kıyas yaparak genişletilememektedir (Çoşkun, 2016, s. 24). Nitekim Yargıtay'da verdiği bir kararda Kanun'da sayılanlar dışındaki işletmelerin eşyalarının teminat hükmünde olmayacağını belirtmiştir (Yargıtay 13. Dairesi, 1989).

Yukarıda sayılan işletmelerdeki eşya ve malzemelerin sadece bu işletmelerin işletilmesinden kaynaklanan kamu borçlarına karşı teminat değeri taşıdığı Kanun'da ifade edilmiştir. Bu duruma ilişkin örnek verilecek olursa; bir işletmeye ait gelir vergisi, kurumlar vergisi gibi vergilere bağlı olarak kesilen vergi cezaları gibi asli, gecikme zammı ve faiz gibi fer'i kamu alacakları için bu eşyalar teminat hükmünde sayılacaktır. Fakat işletme sahibinin trafik cezası, emlak vergisi gibi vergilere bağlı olarak kesinleşen vergi cezaları ve gecikme zamları ile faizlerden kaynaklanan kamu borçlarına karşı söz konusu eşyalar teminat olarak kabul edilmeyecektir (Gerçek, 2010, s.127; Çelik, 2018, s. 51).

Ayrıca, gayrimenkulünü kiralayanın kira hakkına dayanarak kiralanan yerde bulunan eşya ve malzeme üzerindeki hapis hakkının haczedilip satışında kamu alacağına karşı rüçhaniyeti bulunmaktadır. Başka bir anlatımla, kiralayanın, en fazla geçmiş bir yıllık ve işlemekte olan 6 aylık kirayı tahsil etmek için, kiralanan yerdeki eşya üzerindeki hapis hakkına dayanarak bu eşyayı haczettirmesi durumunda, bu hacizli malların satışından elde edilen bedelden önce kira alacağının ödeneceği hüküm altına alınmıştır (Çelik, 2018, s.51).

6183 sayılı Kanun'un 12. maddesi, noter onaylı kira sözleşmesinde gayrimenkul sahibinin demirbaşı olarak kayıtlı eşya ve malzemesi ile otel, han ve pansiyonlardaki misafir ve kiracıların kendilerine ait eşyalarının teminat hükmünde eşya kapsamına girmeyeceğini belirtmiştir. Bu hüküm çerçevesinde, bu eşyalar üzerinde kamu alacağının tahsiline ilişkin her hangi bir öncelik hakkı olmayacaktır. Bununla birlikte, gayrimenkulün kiralandığı tarihten sonra kiracı tarafından alınan demirbaş ile eşyaların özel bir sözleşme düzenleyerek kiralayanınmış gibi göstermesi durumunda, kamu alacağının tahsiline engel olmaya yönelik muvazaalı bir işlem olarak değerlendirileceğinden bu tür işlemlerin her hangi bir hüküm ifade etmeyeceği ifade edilmektedir (Serim, 2007, s. 32). Aynı şekilde otel, han ve pansiyonlardaki misafir ve kiracıların kendilerine ait eşyalarının da, söz konusu yerlerin işletilmesinden doğan kamu alacağına karşı teminat hükmünde olmayacağı düzenlemiştir.

Aynı madde kapsamında, Medeni Kanun ve Borçlar Kanunu'nun ilgili maddeleri saklı kalmak kaydıyla üçüncü kişilerin istihkak iddiasında bulunmaları durumunda, alacaklı kamu idaresinin teminat hükmünde olan eşya üzerindeki teminat hakkını ortadan kaldırmayacağı düzenlenmiştir. Bu hüküm sonucu, istihkak durumunda kamu alacağı önceliğini kaybetmemektedir. Ancak Türk Medeni Kanun'u 764. maddesinde düzenlenen mülkiyetin saklı tutulması ile alıcının peşinatı veya taksitlerin temerrüde düşmesi halini düzenleyen Türk Borçlar Kanun'un 259. maddesi bu hükmün istisnalarını oluşturmaktadır.

Yukarıda anlatılan tüm bu düzenlemelerin amacı; bar, otel, han, pansiyon, çalgılı yerler, sinemalar, oyun ve dans yerleri, birahane, meyhane ve genelevlerin herhangi bir varlık sahibi bulunmayan 3. şahısların mülkiyetinde gösterilerek genelde muvazaalı işlem tesis edilmesi ve bu sebepten vergilerin tahsil edilemez hale gelmesinin önüne geçilmek istenmesidir (Barlass, 2011, s. 154). Mevzuatımıza 1934 yılında dahil olan bu maddenin o zamanki şartlar dahilinde düzenlediği, günümüz şartlarında ise söz konusu maddenin işlerliğinin kalmadığı ve bu nedenle yeniden düzenleme yapılması gerektiği tartışılmaktadır.

7.3. **Şahsi Kefalet**

6183 sayılı Kanun yukarıda sayılan teminat türlerinden gösteremeyen kamu borçlularına teminat olarak şahsi kefalet gösterme hakkı vermiştir. Buna göre, teminat gösteremeyen kamu borçluları, muteber bir şahsı müteselsil kefil ve müşterek müteselsil borçlu olarak gösterebileceklerdir. Burada dikkat edilmesi

gereken husus, teminat olarak gösterilebilecek malı olanların şahsi kefalet yöntemine başvurmaması gerektiğidir. Başka bir deyişle, kamu borçlusunun teminat olarak gösterebilecek nakdi ya da ayni unsurlardan bir ya da bir kaçına sahipse bunları göstermesi, aynı şekilde alacaklı tahsil dairesi de, borçlunun belirtilen türden malı/malları olduğunu tespit ederse şahsi kefili kabul etmemesi gerekmektedir. Kanunda kefalet veya şahsi kefalet tanımı yapılmamıştır. Esas itibariyle özel hukuk alanına giren bu kavram Borçlar Kanun'unda tanımlanmıştır. Buna göre, Kefalet sözleşmesi, alacaklı ile borçlu arasındaki borcun üçüncü bir kişi tarafından teminat altına alınması olarak tanımlanmaktadır (Saat, 2017, 76).

Kefalet; adi kefalet, müteselsil kefalet, toplu kefalet ile rücua ve açığa kefalet olmak üzere türlere ayrılmaktadır. Türk Borçlar Kanunu'na göre aslolan, âdi kefalet olup; bu tür kefalette borcun tali nitelik taşıyacağı, alacaklı asıl borçluya başvurmadan kefile karşı talepte bulunamayacağı kabul edilmektedir (Koç, 2016, s. 65). 6183 sayılı Kanun adi kefaleti kabul etmemiş ve kefalet türlerinden müteselsil kefil ile müşterek müteselsil borçluyu şahsi kefil olarak kabul etmiştir. Adi kefalet, alacaklının alacağı için önce borçluya başvurması alamazsa eğer kefile başvurması şeklinde işleyen bir sistemdir. Bu manada idarece kamu alacağının kefilden istenebilmesi için borçlunun kefalet sözleşmesi sonrası iflas etmiş olması, takibinin neticesiz kalması veya borçlu aleyhine Türkiye'de takibinin imkansız hale gelmesi gerekmektedir. Bununla birlikte kefalet sözleşmesinden önce ya da eş zamanda rehinle temin olunmuş ise kefil, borcun öncelikle rehin olunan şeyden tahsil edilmesini isteyebilmektedir (Kılıç, 2011, s. 101).

Müteselsil kefalette ve müşterek müteselsil borçlulukta; alacaklının önce esas borçludan talep etme veya rehnin paraya çevrilmesi yoluna başvurma zorunluluğu olmadan direk olarak kefile gidebilmektedir. Ancak, alacaklının doğrudan kefile gidebilmesi için, borçlu ifada gecikmeli, ihtar sonuçsuz kalmalı ya da borçlu ödeyemeyecek durumda olmalıdır. 6183 sayılı Kanun'un 57. maddesinde; "kefiller bu kanun hükümlerine göre ve aynen asıl borçluların tabi tutuldukları usullerle takip olunur" denilmiş ve bu madde hükmü ile kamu alacaklarında asıl borçlunun uymak zorunda olduğu yükümlülüklerden şahsi kefilde sorumlu tutulmuştur (Çelik, 2018, s.51).

Tahsil dairesi şahsi kefil gösterildiğinde kural olarak asıl borçluya başvurmadan doğrudan kefil/kefillere başvurabilmektedir. Ancak Danıştay bu konu hakkında, kamu alacağının öncelikle asıl borçludan tahsil edilmesi için takibat yapılmasını, tahsil edilememesi durumunda kefile gidilmesi yönünde

karar vermiştir (Danıştay 7. Dairesi, 1993). Alacak kefilden tahsil edilirse, kendisine bu duruma istinaden bir belge verilmekte, kefil de bu belgeyle birlikte ödediği kamu borcunu asıl borçluya rücu edebilmektedir (Gerçek, 2010, s.38).

Şahsi kefaleti ve gösterilen şahsı kabul edip etmemekte Kanun alacaklı tahsil dairesine takdir hakkı tanımıştır. Kanunda kefil olarak gösterilecek kişilerin muteber bir kişi olması gerektiği üzerinde durulmuştur. Muteber Türk Dil Kurumu'na göre; "saygın, itibarı olan, hatırı sayılır, sözü geçer, inanılır, güvenilir, değerli, geçerli" olarak tanımlanmaktadır. Buradan hareketle şahsi kefilin; güvenilir, borç ödemede iyi niyetli, mali bakımdan güçlü, sabıkasız, çevresinde iyi tanınan, vergi mükellefi ise vergi dairesinde olumlu kanaati bulunan, üstlendiği borçları zamanında ve tam olarak ödeyen bir kişi olması beklenmektedir (Günay, 2007, s. 65).

Şahsi kefil gösterilmesi yazılı şekle tabi tutulmuş, yazılı olmayan sözleşmelerin hüküm ifade etmeyeceği Borçlar Kanun'unda düzenlenmiştir. Aynı zamanda kefalet sözleşmesinde kefalet tarihi ile sorumlu olunan borç tutarının da para olarak gösterilmesi gerekmektedir. Danıştay; "borcun ödenmemesinden ve temerrüde düşülmesinden dolayı kefili kusurlu bulmamış, ödeme tarihlerindeki belirsizlik nedeniyle kefalet tarihinde gecikme faizi miktarının tam olarak hesaplanamaması ve kefil tarafından bilinemeyeceği nedeniyle, davacının kefil olduğu tarihe kadar beyan üzerine kesinleşmiş olan vergi asıllarından kaynaklanan borçlardan sorumlu tutulabileceği, hesaplanan gecikme zamlarından ise sorumlu tutulamayacağına" hükmetmiştir (Danıştay 4. Dairesi, 2010). Şahsi kefalet müessesinin kurulması için noter onaylı sözleşme gerekmektedir (Özdemir, 2019, s.52). Şahsi kefilin tek kişi olması zorunluluğu da bulunmamakta, tahsil dairesi gerekli görürse birden fazla kişiyi de şahsi kefil olarak isteyebilmektedir. Birden fazla kefilin olması durumunda, "müteselsil kefillik ve müşterek müteselsil borçluluk" asıl borçlu ve kefillerin tamamı için geçerli olmaktadır (Çoşkun, 2016, s. 179). Bununla birlikte, Danıştay kararı gereğince müteselsil borçlulardan biri yeterli teminat göstermişse diğer borçlulardan teminat istenmeyecektir (Danıştay, 4. Dairesi, 2002).

8. TEMİNAT İLE İLGİLİ ÖZEL DURUMLAR

Teminat ile ilgili özel durumlar; teminatın tamamlattırılması veya başka teminat istenmesi, teminatın borçlu tarafından değiştirilmesi ve teminatın korunması ve iadesi olup, aşağıda detaylı olarak anlatılacaktır.

8.1. Teminatın Tamamlattırılması veya Başka Teminat İstenmesi

6183 sayılı Kanun, verilen bir teminatın tamamıyla ya da kısmi olarak değerini yitirmesi veya borç miktarının artması durumunda, alacaklı tahsil dairesine teminatı tamamlattırma ya da yerine başka teminat isteyebilme yetkisi vermiştir. Örneğin, hisse senedi ve tahvillerin değerlerindeki azalmalar, makine ve benzeri malların model değişikliği nedeniyle değerlerinin düşmesi, teminat mektubu veren bankanın zor durma düşmesi gibi sebeplerle teminatın tamamlanması ya da yerine başka teminat gösterilmesi istenebilecektir (Çelik, 2018, s.56-57).

Teminatın değerinin azalması ya da borcun artması durumlarında teminatın tamamlattırılması ya da başka bir teminat istenmesi konusunda alacaklı tahsil dairesi yetkili kılınmıştır. Kamu alacağı zaman içinde özellikle gecikme zammı veya faizi nedeniyle bariz şekilde artmış ise alacaklı idare bu durumda da ilave teminat isteyebilecektir. İlave teminat istenirken asıl teminat için uygulanan usul ve sürelere göre işlem yapılacaktır (Çoşkun, 2016, s. 169).

Teminatın herhangi bir sebepten tamamlanmaması ya da başka bir teminat istenmesi halinde bu durum kamu borçlusuna bildirilmektedir. Kamu borçlusu bu talebi yerine getirmezse, kamu alacağının kalanı veya teminata bağlanmamış kısmı nedeniyle ihtiyati haciz yoluna gidilmektedir. Ancak, sunulan teminatın daha sonraları kısmen ya da tamamen değerini kaybetmesi ya da borç miktarında artış olması durumunda, öncelikle teminatın tamamlatılması veya başka bir teminatın istenmesi yoluna gidilmelidir (Yiğit, 2005, s.55). Alacaklı tahsil dairesi bu talebi yapmadan önce borçlunun ev eşyalarının haczi yoluna giderse bu kanuna aykırılık teşkil edecektir. İlave teminat istenmesi nedeniyle ihtiyati haciz gibi yollara başvurulması durumunda borçlu yargı yoluna başvurabilecektir (Danıştay 4. Dairesi, 1976).

8.2. Teminatın Borçlu Tarafından Değiştirilmesi

6183 sayılı Kanun, kamu borçlusuna, verdiği teminatı kısmen ya da tamamen aynı değerde başka teminatla ile değiştirebilme hakkı tanınmıştır. Kamu borçlusunca Kanun'da sayılan ve yukarıda anlatılmış olan teminat türlerinden aynı değerde birinin ya da birkaçını gösterdiği takdirde alacaklı tahsil dairesinin bu talebi kabul etmesi gerekmektedir. Borçlu bu isteğinin kabul edilmesi için ayrıca haklı bir sebep göstermek zorunda değildir (Candan, 2011, s.90). Burada dikkat edilmesi gerekli olan husus; değiştirilmesi istenen teminatın Kanun'da yer alan teminat türlerinden biri olması ve önceki teminatı ile aynı değerde olmasıdır. Alacaklı kamu idaresinin herhangi bir itirazı

olduğu takdirde, kamu borçlusuna yargı yoluna başvurma hakkı doğmuş olacaktır. Teminatın değiştirilmesi sırasında teminata esas oluşturan borç tutarının, gecikme faizi vb. nedenlerle artmışsa ve tahsil dairesince teminatın tamamlatılması yoluna gidilmemiş ise değiştirme sırasında gösterilecek değerin değiştirme anındaki artmış tutarı karşılaması gerekecektir (Çoşkun, 2016, s. 169).

8.3. Teminatın Korunması ve İadesi

Teminat olarak sunulmuş mallar, 6183 sayılı Kanun'un haczedilen menkul ve gayrimenkul malların korunmasına ilişkin olan 82., 83. ve 88. maddeleri çerçevesinde korunmaktadırlar.

Kanun'un 82. ve 83. maddelerinde; "haczedilen para, kıymetli maden, mücevher, ticari senet, hisse senedi ve tahvil gibi menkul malları, kaybolmalarını ve değiştirilmelerini önleyecek şekilde tahsil daireleri tarafından korunacağı" ifade edilmiştir. Tahsil dairelerinin, menkul malları uygun bir yerde koruması ya da güvenilir bir kişiye ya da güvenilir bir kişinin kefaleti altında borçlunun veya zilyedin kendisine bırakması gerektiği ifade edilmiştir. Borçluların, zilyedlerin ve güvenilir şahısların kendilerine emanet edilen malları, alacaklı tahsil dairelerince istenmesi halinde çabucak ve kendilerine teslim edildiği şekliyle geri vermek zorunda oldukları belirtilmiştir. Bu zorunluluğa uymayanlar hakkında ceza takibi yapılacağı ayrıca bu malların kendi kusurları dışında bir nedenden ötürü telef ya da zayi olduğunu ispat edemezlerse, geri verilemeyen mallar değerince borçlu sayılacakları ve söz konusu Kanun hükümlerine göre takip olunacakları vurgulanmıştır. Ayrıca haklarında ceza kovuşturması da yapılacağı ifade edilmektedir (Çoşkun, 2016, s. 68).

Gayrimenkul malların korunmasına yönelik Kanun'un 88. maddesinde ise; alacaklı tahsil dairesinin, haczedilen gayrimenkul ve gemilerin idaresi, işletilmesi, menfaat ile hasılatının toplanmasına yönelik gerekli önlemleri alacağı ifade edilmiştir.

Teminatın iadesine ilişkin olarak 6183 sayılı Kanun'da herhangi bir hüküm bulunmamakla birlikte, teminatın alınış sebebinin ortadan kalkması halinde teminatın da iade edilmesi gerekmektedir. Örneğin, kamu alacağının ödenmesi, yargı organları tarafından terkin edilmesi ya da ödeme emrinin iptaline ilişkin mahkeme kararı verilmesi halinde alacaklı kamu idaresinin teminatı iade etmesi gerekir. Fakat idare tarafından mahkemenin iptal işlemine itiraz

edilmesi durumunda, Danıştay'ın nihai kararına kadar teminat iade edilmez (Çoşkun, 2016, s. 170-171; Serim, 2007, s.35).

9. TEMİNAT İSTENMESİ VE TEMİNAT GÖSTERİLMESİNİN SONUÇLARI

Teminat müessesinin; kamu idaresi tarafından teminat istenmesi ve borçlu tarafından teminat gösterilmesi açısından, her iki tarafı da etkileyen hukuki sonuçları doğurmaktadır. Aşağıda bu sonuçlar üzerinde durulacaktır.

9.1. Alacaklı Kamu İdaresi Tarafından Teminat İstenmesinin Sonuçları

Alacaklı kamu idaresince teminat istenilmesi veyahut teminat istenilmesini gerektirecek hallerin oluşması, kamu borçlusu için ağır sonuçlar doğurabilecek bir durumdur. Bu durumlardan birisi borçlar için ihtiyati haciz uygulamasına, bir diğeri ise ihtiyati tahakkuk uygulamasına gidilmesidir (Serim, 2007, s. 37).

Teminat istenmesi çerçevesinde uygulanmaya alınacak olan ihtiyati haciz ve ihtiyati tahakkuka ilişkin olarak, teminat istenen alacak miktarıyla mı sınırlandırılacağı, yoksa teminat istendiğinde borçlunun diğer borçları için mi ihtiyati haciz ve ihtiyati tahakkuka başvurulacağı hakkında Kanunda açık bir ifade bulunmamaktadır. Uygulamada, vergi dairesinin ve yargı organlarının kabul ettikleri yorum kapsamında, teminat istenmesini gerektiren durumlarda ihtiyati haciz ve ihtiyati tahakkuk teminat istenen alacak miktarıyla sınırlı tutulmaktadır (Çelik, 2018, s.59).

9.2. Kamu Borçlusu Tarafından Teminat Gösterilmesinin Sonuçları

Kamu borçlusunun teminat göstermesinin birçok sonucu vardır, bunlardan bazıları şöyle sıralanabilir:

- Kamu alacağın vadesinde ödenmediği takdirde cebren tahsil yollarına başvurulmaktadır.
- Kamu alacağı karşılığında teminat gösterilmiş olması durumunda 6183 sayılı Kanun'un 56. maddesinde düzenlenmiş bulunan takip usulü uygulanmaktadır.
- Ödeme emrine karşı açılan davada borçlu tarafından teminat gösterildiği takdirde takip işlemleri vergi mahkemesince bu konuda karar verilinceye kadar dava konusu borç miktarı için durdurulmaktadır. İdarenin mahkemenin iptal işlemine itiraz edilmesi halinde, Danıştay'ın

nihai kararına kadar herhangi bir işlem tesis edilmemektedir (Serim, 2007, s. 37).

- 6183 sayılı Kanun'un 103. maddesi; kamu alacağının teminata bağlanması durumunda, tahsil zamanaşımının kesileceği ifade edilmektedir.
- Aynı Kanun kapsamında, kamu alacağının teminata bağlanması durumunda kamu borçlusu tecil hükümlerinden yararlanabilecektir.
- Sermayesi paylara bölünmeyen ortaklığın herhangi bir ortağının kamu borcuna karşı, ortak ve ortaklık tarafından teminat gösterilmesi, ortaklığı fesih olunmaktan kurtaracağı ifade edilmektedir (Çelik, 2018, s.59).

10. SONUÇ VE ÖNERİLER

Kamu alacaklarının tahsil ve takibi, özel hukuk kurallarından ayrı özel hükümlere tabi tutulmuş ve bu kapsamda 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun ihdas edilerek idareye mahkeme yoluna gitmeden tahsil yetkisi tanınmıştır. Kamu alacaklarının tahsilatını güvence altına alan önlemlerin en başında ise "teminat müessesesi" gelmektedir. Teminat amme alacaklarının hızlı, kolay etkin bir şekilde tahsil edilmesine imkan sağlayan bir güvence mekanizması olarak addedilmektedir.

Devlet tahsil ettiği gelirler sayesinde kamu harcamalarını gerçekleştirmektedir. Kamu alacakları içerisinde en büyük pay vergi gelirleridir. Bu kapsamda, Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın 2019 yılı Faaliyet Raporu'na göre; 2018 yılında ülkemizde 2.727.208 faal gelir vergisi ve kurumlar vergisi mükellefi bulunmakta olup, bu mükelleflerin %1,63'ü hakkında vergi incelemesi yapılmıştır. 2019 yılında ise; 2.813.452 faal gelir ve kurumlar vergisi mükellefinin sadece %1,45'i vergi incelemesine tabi tutulmuş olup, mükellef sayısı artmasına rağmen vergi inceleme oranın düştüğü göze çarpmaktadır. Devlet gelirleri içinde en önemli paya sahip bulunan vergi gelirlerinin arttırılması için vergi denetim sisteminin etkin çalışması gerekmektedir. Vergi denetim oranlarının arttırılmasına yönelik mevzuatın sadeleştirilmesi, idari kapasitenin güçlendirilmesi ve teknolojiden yararlanılması gerektiği düşünülmektedir.

Kamu alacağının tahsilini kolaylaştırmak ve hızlı önlem alabilmek amacıyla düzenlenmiş olduğu düşünülen idarenin takdir yetkisinin, kamu borçlularının ticari hayatına zarar vermeyecek ve temel hak ve hürriyetlerini sınırlamayacak şekilde düzenlenmesi gerektiği değerlendirilmiştir. İdarenin

takdir yetkisini kullanırken kamu yararı ile birlikte kamu borçlularının menfaatini de düşünmesi sürecin sağlıklı bir şekilde yürütülmesine katkı sağlayacaktır.

6183 sayılı Kanun'un teminat müessesini düzenlediği 9'uncu maddesinde teminat istenmesini gerektiren haller sayılmıştır. Kanun'un ihtiyati haciz müessesini düzenlediği 13'üncü maddesinin birinci fıkrasında ise, 9'uncu madde gereğince teminat istenmesini gerektiren haller oluştuğunda ihtiyati haciz uygulamasına gidileceği belirtilmiştir. Maddeler birlikte değerlendirildiğinde; teminat istenmesi durumunun, aynı zamanda ihtiyati haciz uygulanmasına gidilmesini gerektiren durumlardan biri olduğu görülmektedir. Dolayısıyla burada kanun koyucu tarafından idareye takdir yetkisi tanınmaktadır. İdarenin teminat yoluna gitmeden ihtiyati haciz yoluna gitmesi; kamu borçlularının daha ağır hukuki sonuçlarla karşılaşmasına neden olacaktır. Bu bağlamda teminat müessesi ve ihtiyati haciz müessesinin; sınırlarının net bir şekilde çizilmesi ve öncelikle teminat istenmesinin kural olarak getirilmesi, hem kamu borçluları açısından hem borçlu ile ilişkisi olan üçüncü kişiler açısından hem de ekonomiye olan etkisi açısından değerlendirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

27.07.1953 tarihinde yürürlüğe gire 6183 sayılı Kanun'da teminat çeşitleri sayma yöntemi ile belirlenmiştir. Kanun'un yayımının üzerinde 66 yıl geçmiş olup, o zamanki günün şartları ile günümüz koşulları kıyaslandığında, Kanun'un ilgili maddelerinin revize edilmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Günümüz koşullarında para ve sermaye piyasaları ile teknolojik gelişmelere paralel olarak teminat olarak kabul edilecek değerlerin çeşitlendirilmesi gerektiği düşünülmektedir. 6183 sayılı Kanun'un teminat vasfında görmediği; marka değeri, alacak sigortası, büyükbaş/ küçükbaş canlı hayvan rehni (borçlu çiftçinin kendisini ve ailesini geçindirecek kadar zaruri olan hayvanları hariç), sigorta poliçesi rehni gibi değerlerin teminat olarak gösterilmesine yönelik kanuni düzenlemelerin yapılması gerektiği değerlendirilmiştir.

KAYNAKÇA

Acuner, S. (2015). Vergi Hukukunda Teminat ve Teminatın İçtihatlar Işığında Değerlendirilmesi, *Vergi Dünyası*, 406, 156-174.

Ak, A. (2015). Kamu Alacaklarının Tahsilinde Nakit Dışı Tahsil Yöntemleri. *Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 3 (3), 25-43.

Barlass, İ. (2011). 6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un 12. Maddesine Göre Teminat Hükmünde Olan Eşya. *Vergi Dünyası*, 359, 153-157.

Bayraklı, H. H. (2009). *Vergi İcra Hukuku*. Afyonkarahisar: Celepler Matbaacılık.

Candan, T. (2011). *Açıklamalı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun*. 2. Bs. Ankara: Maliye ve Hukuk Yayınları.

Coşkun Karadağ, N. (2012). Vergi Alacağının Güvence Altına Alınmasında Teminat, İhtiyati Haciz ve İhtiyati Tahakkuka İlişkin Özellikli Durumlar, *Maliye Dergisi*, 162, 238-255.

Coşkun, M. (2016). *Açıklamalı*-İçtihatlı *Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun*. 3.bs. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Çelik, A. (2001) . Amme Alacağının Teminat Altına Alınması. *Vergici ve Muhasebeciyle Diyalog Dergisi*, 16(154), 39-43.

Çelik, B. (2018). *Kamu Alacaklarının Takip ve Tahsil Hukuku*, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık

Çiftçioğlu, H. ve Antepli, A. ve Polat, Ö. A. (2015). Kamu Alacaklarının Korunmasına Yönelik Tedbirler. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 5(1), 95-116.

Danıştay 4. Dairesi (28.04.2008). E: 2007/4821, K: 2008/1577, *Danıştay Dergisi*, 2008, S. 120.

Danıştay 4. Dairesi (31.05.2010). E: 2008/1480, K: 2010/3415, *Danıştay Dergisi*, S. 125.

Danıştay 7. Dairesi (16.05.2007). E: 2005/4588, K: 2007/2376, *Danıştay Dergisi,* S.117.

Danıştay 9. Dairesi (17.12.2013). E: 2010/7036, K: 2013/12263., *Danıştay Dergisi*, 2014, S.135.

Davarcı, A. A. ve Bayram, O. (2016). Teminat Mektubu ve Hukuki Niteliği. *Mali Çözüm*, 136, 213-236.

Doğan, E. (2010). *Türk Hukuk Sisteminde Banka Teminat Mektupları*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul.

Gerçek, A. (2013). *Türk Mali Hukukunda Teminat Kurumu*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Gerçek, A. (2010). *Kamu Alacaklarının Takip ve Tahsil Hukuku*. Bursa: Ekin Yayınevi.

Günay, F. (2007). Amme Alacaklarında Bir Teminat Türü: Şahsi Kefalet. *Vergi Sorunları*, 229, 62-69.

Hazine ve Maliye Bakanlığı (2019) *2019 Yılı Faaliyet Raporu*.

Kalkınma Bakanlığı (2018). *Orta Vadeli Program 2018-2020*, Erişim Adresi: http://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/Orta_Vadeli_Program_2018-2020.pdf

Karakoç, Y. (2012). *Genel Vergi Hukuku*, Ankara: Yetkin Yayınları.

Keskin, O. (2018). *Marka Değerinin Finansal Modellerle Ölçülmesi ve Ölçülen Marka Değerinin TMS 38 Maddi Olmayan Duran Varlıklar Standardına Göre Muhasebeleştirilmesi.* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Yozgat Bozok Üniversitesi, Yozgat.

Keskin, Ö. (2016). Kamu Alacağı Kavramı ve 6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunda Düzenlenen Fer'i Kamu Alacaklarının İncelenmesi. *Vergi Dünyası*, 416, 66-80.

Kılıç, L. (2011). *Amme Alacaklarının Tahsilinde Teminat*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Koç, N. (2016). Kefalet Türleri. İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 15 (30), 63-106.

*Muhasebat Genel Müdürlüğü Genel Tebliği (*20.02.2004). Ankara : Resmi Gazete (25379 sayılı)

Narter, R. ve Arıkan, A. (2019). Kamu Alacaklarının Tahsil Sürecinin Belirlenmesinde İdarenin Seçimlik Hakkı Var Mıdır? *D.E.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Durmuş TEZCAN'a Armağan*, 21, s. 1529-1546.

Saat, A. (2017). 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Madde 599 Çerçevesinde Kefaletten Dönme. *Dicle Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu Dicle Adalet Dergisi*, 1(1), 74-98.

Sağır, A. (2011). *Türk Vergi Hukukunda Kamu Alacaklarının Korunması*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Celal Bayar Üniversitesi, Manisa.

Saraçoğlu, F. ve Pürsünlerli Çakar, E. (2019). *Vergi Hukuku*, Ankara: Gazi Kitapevi.

Serim, N. (2007). *6183 Sayılı Kanunda Amme Alacaklarının Korunması*, İstanbul: Türkmen Kitabevi.

Sezer, Ö. ve Vural, T. (2010). Kamu Hizmetlerinin Sunumunda Devletin Değişen Rolü ve Merkezi Yönetim ile Yerel Yönetimler Arasında Yetki ve Görev Paylaşımı. *Maliye Dergisi*, 203-204.

T.C. Yasalar (28.07.1953). *6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun*, Ankara : Resmi Gazete (8469 sayılı).

T.C.Yasalar (10.01.1961). *213 sayılı Vergi Usul Kanunu*, Ankara : Resmi Gazete (10705 sayılı).

Tahsilat Genel Tebliği (A Seri ve 1 Sıra Nolu), (30.06.2007). Ankara : Resmi Gazete (25368 sayılı). Erişim Adresi: https://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=9.5.11409&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch

Ulusoy, A. (2004). *Devlet Borçlanması*, Trabzon: Üçyol Kitapevi.

Üstün, Ü. S. (2003). Kamu Alacaklarının Korunması Bakımından Teminat Kurumu, *Vergi Sorunları Dergisi*, 182, 146-156.

Yargıtay 13. Hukuk Dairesi (T. 13.11.1989). *E: 3117, K: 4172 kararı*.